

Procent składany

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Animacja
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Procent składany

Źródło: dostępny w internecie: pxhere.com, domena publiczna.

W tym materiale kilka informacji na temat sposobu oprocentowania, zwanego procentem składanym.

W średniowieczu ten sposób oprocentowania pożyczek, uważany był za najgorszy rodzaj lichwy i potępiany w wielu krajach. Bankierzy mimo to oszukiwali algorytmu, który pozwoli na określenie po ilu latach kapitał złożony na dany procent składany podwoi się. W 1494 r. włoski matematyk Luca Pacioli w pracy *Summa de Arithmetica* podaje wzór, tzw. regułę 72, dzięki której można w przybliżeniu określić poszukiwany okres.

W 1613 r. angielski matematyk Richard Witt opublikował pracę *Arithmetical Questions*, którą uważa się za przełomową w historii badań związanych z procentem składanym, gdyż cała była poświęcona tym zagadnieniom.

Źródło: dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY 2.0.

W tym materiale kilka informacji na temat sposobu oprocentowania, zwanego procentem składanym.

Zawierała między innymi ponad 100 przykładów obliczeń związanych z zastosowaniem procentu składanego.

Twoje cele

- Wykonasz obliczenia pieniężne.
- Zastosujesz obliczenia z zastosowaniem procentu składanego.
- Dobierzesz model matematyczny do rozwiązania problemu z kontekstem realistycznym.

Przeczytaj

Procent składany to sposób oprocentowania wkładu pieniężnego polegający na tym, że odsetki za dany okres oprocentowania są doliczane do wkładu (podlegają kapitalizacji) i w ten sposób „składają się” na zysk wypracowywany w okresie następnym.

Zatem **kapitalizacja odsetek** to powiększanie kapitału poprzez dopisanie odsetek, które zostały wygenerowane przez ten kapitał, czyli przekształcenie odsetek w kapitał. Czas, po którym następuje dopisanie odsetek do kapitału, nazywamy **okresem kapitalizacji**.

Łatwo zauważyć, że kapitał złożony na **procent składany** zwiększa się o wiele szybciej niż na procent prosty. Oczywiście im częstsza kapitalizacja, tym kapitał wzrasta szybciej. W modelu kapitalizacji ciągłej, odstęp między kapitalizacjami maleje do zera.

Wykorzystanie zasady oprocentowania składanego nie wymaga obliczania wartości kapitału i odsetek w poszczególnych okresach kapitalizacji. Podobnie jak w przypadku procentu prostego, możemy skorzystać z prostego wzoru. Przy czym w obliczeniach nie będziemy uwzględniać podatku od odsetek.

Ważne!

Wzór na procent składany

Oznaczmy:

K_0 – kapitał początkowy,

K – kapitał końcowy,

n – liczba lat depozytu,

m – liczba kapitalizacji w roku,

$\frac{p}{100}$ – roczna stopa procentowa.

Jeśli kapitalizacja odbywa się raz w roku, to:

$$K = K_0 \cdot \left(1 + \frac{p}{100}\right)^n$$

Jeśli kapitalizacja odbywa się m razy w roku, to:

$$K = K_0 \cdot \left(1 + \frac{p}{m \cdot 100}\right)^{n \cdot m}$$

Zastosowanie wzoru na procent składany prześledzimy na przykładach.

W przypadku uzyskania ułamka dziesiętnego nieskończonego, będziemy podawać kwotę z dokładnością do części setnych.

Przykład 1

Klient wpłacił do banku 8000 zł na dwuletnią lokatę z oprocentowaniem rocznym w wysokości 5%. Odsetki dopisywane są do kapitału po upływie każdego roku.

Obliczymy, jaka będzie wartość oszczędności na koniec okresu oszczędzania.

Rozwiązanie:

Dane:

$$K_0 = 8000 \text{ zł}$$

$$n = 2$$

$$\frac{p}{100} = \frac{5}{100}$$

Szukane:

$$K = ?$$

Korzystamy ze wzoru na [procent składany](#).

$$K = 8000 \cdot \left(1 + \frac{5}{100}\right)^2$$

$$K = 8000 \cdot (1,05)^2$$

$$K = 8000 \cdot 1,1025 = 8820$$

Odpowiedź:

Kwota oszczędności na koniec okresu oszczędzania będzie równa 8820 zł.

Przykład 2

Kwotę w wysokości 15000 zł wpłacono na czteroletnią lokatę z rocznym oprocentowaniem 2% i coroczną kapitalizacją odsetek.

Obliczymy kwotę odsetek, jaką bank dopisze na koniec okresu oszczędzania.

Rozwiązanie:

Dane:

$$K_0 = 15000 \text{ zł}$$

$$n = 4$$

$$\frac{p}{100} = \frac{2}{100}$$

Szukane:

$$K = ?$$

Kwota odsetek = ?

Korzystamy ze wzoru na procent składany.

$$K = 15000 \cdot \left(1 + \frac{2}{100}\right)^4$$

$$K = 15000 \cdot (1,02)^4$$

$$K = 16236,481 \dots \approx 16236,48$$

Obliczamy kwotę odsetek, jako różnicę między kwotą końcową, a wpłaconą.

$$16236,48 - 15000 = 1236,48$$

Odpowiedź:

Uzyskana kwota odsetek jest równa 1236,48 zł.

Pokażemy teraz, jak obliczyć kapitał końcowy, gdy odsetki kapitalizowane są co pół roku, korzystając z tego samego wzoru, co w poprzednich przykładach.

Przykład 3

Kwotę 12000 zł wpłacono na 2 lata na procent składany, z rocznym oprocentowaniem lokat 4%. Odsetki kapitalizowane są co pół roku.

Obliczymy wartość kapitału po zakończeniu lokaty.

Rozwiązanie:

$$K_0 = 12000 \text{ zł}$$

Kapitalizacja odsetek odbywa się co pół roku, więc w ciągu 2 lat dobędzie się czterokrotnie.

$$n = 4$$

Oprocentowanie w skali roku wynosi 4%, zatem półroczne będzie równe 2%.

$$\frac{p}{100} = \frac{2}{100}$$

Stąd:

$$K = 12000 \cdot \left(1 + \frac{2}{100}\right)^4$$

$$K = 12000 \cdot (1,02)^4$$

$$K = 12000 \cdot 1,0824321 \dots \approx 12989,19$$

Odpowiedź:

Kwota oszczędności na koniec okresu oszczędzania będzie równa o 12989,19 zł.

Przykład 4

Obliczymy, jaki dochód przyniesie po dwóch latach lokata 20000 zł, która jest oprocentowana w stosunku rocznym w wysokości 8%, a odsetki są kapitalizowane co kwartał.

Rozwiązanie:

$$K_0 = 20000 \text{ zł}$$

$$n = 2$$

$$m = 4$$

$$\frac{p}{100} = \frac{8}{100}$$

Powyższe dane podstawiamy do wzoru:

$$K = K_0 \cdot \left(1 + \frac{p}{m \cdot 100}\right)^{n \cdot m}$$

$$K = 20000 \cdot \left(1 + \frac{8}{4 \cdot 100}\right)^{4 \cdot 2}$$

Obliczamy:

$$K = 20000 \cdot \left(1 + \frac{8}{400}\right)^8$$

$$K = 20000 \cdot (1,02)^8$$

$$K \approx 23433,18 \text{ zł}$$

Obliczamy, jaki dochód przyniesie lokata.

$$K - K_0 = 23433,18 - 20000 = 3433,18$$

Odpowiedź:

Lokata przyniesie dochód w wysokości 3433,18 zł.

Od odsetek dopisywanych do kapitału złożonego na lokatę, pobierany jest podatek. W praktyce na **procent składany** stosowany jest więc nieco inny wzór niż ten, który do tej pory wykorzystywaliśmy.

Jeśli potrącony jest r -procentowy podatek od odsetek to procent składany obliczamy ze wzoru:

$$K = K_0 \cdot \left[1 + \frac{p}{m \cdot 100} \cdot \left(1 - \frac{r}{100} \right) \right]^{n \cdot m}$$

Przykład 5

Beata założyła w banku roczną lokatę (na procent składany) w wysokości 4800 zł.

Oprocentowanie roczne tej lokaty jest stałe i wynosi 6%.

Kapitalizacja odsetek odbywa się co kwartał.

Bank pobiera od każdych naliczonych odsetek 18% podatku od dochodów kapitałowych, oblicz, jaką kwotę będzie dysponować Beata po roku.

Rozwiązanie:

$$K_0 = 4800 \text{ zł}$$

$$n = 1$$

$$m = 4$$

$$\frac{p}{100} = \frac{6}{100}$$

$$\frac{r}{100} = \frac{18}{100}$$

Korzystamy ze wzoru, w którym uwzględniony jest podatek od odsetek.

$$K = 4800 \cdot \left[1 + \frac{6}{4 \cdot 100} \cdot \left(1 - \frac{18}{100} \right) \right]^{1 \cdot 4}$$

$$K = 4800 \cdot [1 + 0,015 \cdot (0,82)]^{1 \cdot 4}$$

$$K = 4800 \cdot (1,0123)^4$$

$$K \approx 5040,55 \text{ zł}$$

Odpowiedź:

Po roku Beata będzie dysponować kwotą równą 5040,55 zł.

Słownik

procent składany

to sposób oprocentowania wkładu pieniężnego polegający na tym, że odsetki za dany okres oprocentowania są doliczane do wkładu (podlegają kapitalizacji) i w ten sposób

| „składają się” na zysk wypracowywany w okresie następnym

Animacja

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją. Spróbuj samodzielnie rozwiązać prezentowane tam zadania i dopiero następnie porównaj rozwiązania.

Trwa wczytywanie danych...

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D3bnOvt9i>

Film nawiązujący do treści lekcji dotyczącej pojęcia procenta składanego.

Polecenie 2

Ewelina wpłaciła do banku na dwuletnią lokatę 10000 zł z rocznym oprocentowaniem w wysokości 3% i coroczną kapitalizacją odsetek. Oblicz, jaką kwotę odsetek uzyska na koniec okresu oszczędzania.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Kapitał w wysokości 1000 zł złożono na lokatę przy rocznej stopie procentowej $p\%$. Odsetki naliczane są co dwa miesiące. Zapisz, jaka będzie wysokość złożonego kapitału po upływie roku.

Ćwiczenie 8

Udzielono pożyczki w wysokość 6000 zł na 2 lata. Umowa przewiduje oprocentowanie w wysokości 10% w skali roku. Kapitalizacja odsetek następuje co 6 miesięcy. Oblicz, jaką kwotę trzeba będzie oddać.

Dla nauczyciela

Autor: Justyna Cybulska

Przedmiot: Matematyka

Temat: Procent składany

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony, klasa I lub II

Podstawa programowa:

I. Liczby rzeczywiste. Zakres podstawowy.

Uczeń:

1) wykonuje działania (dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie, potęgowanie, pierwiastkowanie, logarytmowanie) w zbiorze liczb rzeczywistych.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii
- kompetencje cyfrowe
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wykonuje obliczenia pieniężne z wykorzystaniem procentu składanego
- dobiera model matematyczny do rozwiązania problemu z kontekstem realistycznym
- rozwija umiejętności związane z pełnieniem wyznaczonych ról w grupie

Strategie nauczania:

- konstruktywizm

Metody i techniki nauczania:

- karta kołowa
- planowanie z przyszłości

Formy pracy:

- praca w parach
- praca w grupach
- praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne:

- komputery z dostępem do Internetu w takiej liczbie, żeby każdy uczeń miał do dyspozycji komputer
- kartony, mazaki

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Metodą karty kołowej uczniowie przypominają wiadomości i umiejętności związane z wykonywaniem obliczeń pieniężnych z zastosowaniem procentów.
2. Nauczyciel przedstawia problem i dzieli uczniów na grupy. Każdej grupie rozdaje karty kołowe z pytaniami:
  - Jakiego rodzaju obliczenia pieniężne najczęściej wykonujemy?
  - W jaki sposób obliczamy procent danej liczby?
  - W jaki sposób obliczyć jakim procentem jednej liczby jest druga liczba?
  - W jaki sposób wyznaczyć liczbę na podstawie danego jej procentu?
  - Jakie znasz rodzaje oprocentowania lokat?
  - W jaki sposób można wyznaczyć odsetki od kapitału złożonego na procent?Przedstawiciele poszczególnych grup prezentują swoje karty.
W wyniku dyskusji podsumowującej, uczniowie powinni zauważyć, że nie potrafią wyznaczać odsetek od złożonego kapitału w przypadku procentu składanego.
3. Nauczyciel podaje temat i cele zajęć, uczniowie ustalają kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie pracują w grupach metodą planowania z przyszłości.
Punktem startu jest stwierdzenie przez uczniów, że potrafią wykonywać obliczenia pieniężne z wykorzystaniem procentu składanego. Patrząc z przyszłości określają działania, jakie wykonali by to osiągnąć. Cofając się wstecz – określają czynności, które muszą obecnie wykonać, aby ukształtować dane umiejętności.
W ułożonym planie działań powinni uwzględnić wiadomości, które mogą pozyskać z sekcji „Przeczytaj” i sekcji „Animacja”.
2. Grupy postępują zgodnie z ułożonym planem. Po upływie czasu wyznaczonego przez nauczyciela, rozwiązują ćwiczenia sprawdzające – grupy kolejno rozwiązują zadania, wykonując obliczenia na tablicy, tłumacząc ich rozwiązania pozostałym.

Faza podsumowująca:

1. Liderzy grup podsumowują pracę swoich grup, wskazując na uzyskane umiejętności i przedstawiają swoje obserwacje dotyczące pełnienia przez uczniów wskazanych ról w grupie.
2. Nauczyciel wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, ocenia pracę grup.

Praca domowa:

Zadaniem uczniów jest przeanalizowanie w domu ofert różnych banków i wybranie tych, które oferują oprocentowanie na procent składany. A następnie ułożenie i rozwiązanie zadania, opartego o pozyskane dane.

Materiały pomocnicze:

[Procent składany](#)

Wskazówki metodyczne:

Animację można wykorzystać przy okazji tematów związanych z ciągiem geometrycznym.